

Posudek diplomové práce
Název práce: Mesiášský mýtus
Autor: Zdeněk Pištěk

Zdeněk Pištěk ve své práci zvolil málo probádané téma „kristovského archetypu“ - tedy v různých náboženských tradicích doložitelného scénáře sestupu božské bytosti z nebeských či duchovních výšin do hlubin hmoty, následovaný krizí, utrpením a smrtí, a posléze dovršený proměnou a vzestupem zpět vzhůru do nebe či duchovní říše.

Tento scénář, vzorec, či archetyp bývá uváděn do souvislosti s vegetačním cyklem přírody (sestup-podzim, smrt-zima, vzkříšení a vzestup-jaro), a také s vykupitelským dramatem spasitelských postav, které opouštějí svůj božský status ze soucitu s lidskými tvory, podstupují utrpení a smrt na lidské rovině existence, posléze procházejí zázračnou proměnou – vzkříšením, a jsou pozdviženi či povzneseni zpět do svého božského postavení, přičemž všem, kdo se s nimi rituálně či spirituálně identifikují, umožňují vstup do onoho „soteriologického archetypu tvaru U“: tedy iniciační smrt a posléze znovuzrození na vyšší rovině existence, případně pozdvižení k participaci na božské úrovni bytí.

Autor dokládá stopy tohoto vzorce či archetypu (případně jeho jednotlivé konstitutivní prvky) u starověkých mysterijních božstev (Tamúz, Adonis, Osiris, Dionýsos), jak o nich pojednává J. G. Frazer ve svém bestselleru *Zlatá ratolest*, v další části práce potom zařazuje teoretickou rozpravu o archetypech jakožto orgánech či hlubinných strukturách nevědomí – zejména s ohledem na teologické implikace či možné interpretace této Jungovy teorie.

V následující části práce autor otevírá otázku překonanosti či překonatelnosti mýtu v moderní kultuře, resp. v rámci vědomí západního člověka, utvářeného řeckým typem reflektující racionality. Výtěžek této kapitoly dále využívá v následujícím oddíle, kde se zabývá teologicky velmi kontroverzní otázkou vztahu (kontinuity a diskontinuity) mezi Ježíšem historie a mýtem o Kristu (jehož osou je právě kristovský archetyp U).

V další kapitole autor dokládá prvky kristovského archetypu v (luriánské) kabale, v poslední kapitole pak s využitím Moltmannovy práce *Bůh ve stvoření* uvádí do vztahu křesťanskou a židovskou (kabalistickou) verzi kristovského archetypu. V závěru práce rekapituluje badatelské výtěžky a konstatuje, že jakkoli musíme vzít vážně skutečnost, že kristovský archetyp má četné mimokřesťanské paralely, že nekoresponduje přesně s životním příběhem a úsilím Ježíše z Nazaretu a že je jen jedním z možných výkladových modelů významu jeho života a díla, má přesto svou oprávněnost i v dnešní době, protože a nakolik i v jeho rámci přichází ke slovu to, o co Ježíšovi šlo.

Autor si zvolil obtížné kontroverzní téma. Při jeho zpracování využil perspektiv a metod několika vědních oborů. Je třeba ocenit odvahu a originalitu, stejně jeho žhavý, existenciálně zanácený přístup ke sledované problematice. Snad i pro tento osobní zápal je práce stylisticky poněkud nedbalá, hemží se vyšínutými z vazby a větami s hovorovým slovosledem a strukturou. Také zpracované odborné literatury mohlo být více. Některé kapitoly mohly být organičtěji zpracovány do celku práce, autor občas rozvíjí dílčí téma natolik, že se do jisté míry ztrácí přímá souvislost s hlavním tématem práce.

Na druhé straně velmi oceňuji osobní zápas s nelehkými otázkami, úctyhodnou šíři záběru práce, odvahu k teologickému, a přitom metodicky přesvědčivému překračování religionistiky (proč ne – pokud je to přiznané a vzhledem k tomu, že se tak děje na půdě ETF).

Vzhledem k výše nastíněným silným a slabším stránkám práce navrhuji hodnocení C.

8. září 2009

Pavel Hošek